

Рівненська історія уланів Надвіслянських

Про перебування у Рівному цього підрозділу Війська Польського сьогодні нагадує хіба що комплекс споруд у військовому містечку. Нинішній Музей бойової слави — це колишнє приміщення штабу 21-го полку уланів Надвіслянських, що квартирував у Рівному в 1920-1930-х роках. Поряд з основною будівлею, що виходить фасадом на вулицю Соборну, збереглися й розташовані у дворі колишні господарські й адміністративні приміщення та невелика стайня. Ці споруди, вкрай занедбані, належать Міністерству оборони, і нині там, окрім музею, розміщено військову службу правопорядку і військовий оркестр, у деяких приміщеннях вже хазяйнують орендарі. Хто ж такі улани Надвіслянські та що вони робили в Рівному?

«Гонорове військо на конях...»

21-й полк уланів Надвіслянських створено в липні 1920 року в селищі Старе Село (Stara Wies) під Варшавою як 11-й полк кінних стрільців прикордонних. До Рівного улани прибули залізницею 10 вересня 1921 року.

За даними польських джерел, у складі 21-го полку уланів було 50% поляків, 40% — українців і 10% — інших національностей. Наші земляки, ті, хто служив в уланському полку, дуже пишалися цим і казали: «Я був в уланах. То гонорове військо, на конях...».

По приїзді кіннотників тимчасово розквартирували в Здолбунів, Квасиліві й Острозі. Лише

Юліан Філіпович, командир волинської бригади

маскарадів, де галантні улани були бажаними кавалерами, чи-

В стайнях полку уланів Надвіслянських. 20-ті роки

мала назву Кошарової. Нині туди немає відкритого доступу, бо там також розміщуються армійські підрозділи.

З шаблями — на танки

Сімнадцятого серпня 1939-го уланський полк було несподівано відкликано з літніх маневрів з-під Луцька і ешеленом зі Здолбунова відправлено в напрямку Радома.

А 31 серпня 21-й полк уланів Надвіслянських у складі Волинської бригади кавалерії зайняв позиції на околицях селища Мокра, що неподалік Ченстохови. Атака польської кавалерії на німецькі танки під селищем Мокра — одна з найбільш дискусійних тем при обговоренні вересневих боїв 1939 року. Однак є історичним фактом те, що 1 вересня 1939 року під Мокрою Волинська бригада кавалерії (туди входили 21-й полк

нови, kwasилови и острози. Лише в січні 1922-го всі підрозділи остаточно розмістилися в Рівному. Вочевидь, тоді й було побудовано комплекс будівель зі штабом і стайнями. Щоправда, стайні були в незадовільному стані. Але тільки після вимоги полкового ветеринара, який наголошував на неможливості утримувати коней в таких умовах, в липні 1925-го було надано дозвіл на побудову нових стаєнь на 30 коней.

Улани і рівняни

Командування заохочувало родини військовиків, серед яких було чимало мешканців нашого краю, до участі в полкових святах, яких в уланів було чимало. Кожен із підрозділів полку обрав собі покровителя, день якого святкуватиме. Було запроваджено традицію спільного відзначення Різдва і Великодня.

Загалом у міжвоєнний період військовики Рівненського гарнізону, зокрема й 21-го полку уланів Надвіслянських, активно долучалися до життя міста. На старих світлинах часто можна побачити рівненських панянок під руку з чоловіками в мундирах, вуличні дефіляди вояків піших і кінних, з оркестром тощо.

Окрім різноманітних танцювальних вечірок, балів-

були бажаними кавалерами, чимало добрих справ було зроблено військовиками. Благодійні обіди і свято «Божого дзвоника» (ялинки) для дітей бідноти, подарунки для сиротинців і будинків престарілих...

Як свідчать архівні матеріали, нерідко під час стихійних лих — повені, великих снігопадів, пожеж — на допомогу містянам приходили військовики Рівненського гарнізону.

За наполягання і сприяння, в тому числі, командування 21-го полку уланів Надвіслянських було зведено Будинок польського жовніра (за радянських часів Будинок офіцерів), костел святих апостолів Петра і Павла, який служив не лише гарнізону, а й цивільній громаді. У період 1929-1930 років за сприяння полку уланів у військовому містечку з'явилися закритий манеж для кінного спорту та відкритий спортивний майданчик для кінних змагань. До речі, улани 21-го полку часто влаштовували відкриті показові виступи на конях. Для цього на околиці Рівного за військовим містечком було облаштовано ціле поле. На території казарм були й тенісні корти, де дозволяли грати і цивільним.

Ще одна традиція була в уланському полку, яка мала зближу-

Дефіляда полку в Рівному

вати військовиків і цивільних, — набирати до складу полкового оркестру неповнолітніх музик з цивільних. Утім, можливо, до цього вдавалися й через те, що серед вояків не завше можна було знайти з музичною освітою. На світлинах, які дійшли до наших часів, часто можна побачити практично дітей-оркестрантів у військових строях. Навіть коли вище командування заборонило брати неповнолітніх до оркестрів (оркестранти повинні були, окрім музичних тренувань, проходити й військовий вишкіл, а неповнолітніх до цього не мали права змушувати), така практика в Рівному продовжувалася.

До речі, була в Рівному й вулиця Уланська — нині Григорія Сковороди (донедавна Бахарєва). А казарми 21-го полку, очевидно, були в будівлі, що поряд із комплексом будівель штабу. Тепер там розміщуються діючі частини ЗСУ. Збереглися й стайні, і ще деякі будівлі колишнього комплексу уланського полку. Вони розташовані у військовому містечку вглиб нинішньої вулиці Коцюбинського. До речі, вулиця тоді

уланів Надвіслянських, 19-й полк Волинських уланів, два батальйони піхоти, дивізіон кінної артилерії, бронепоезд «Сміливий») упродовж дня стримували наступ 4-ї танкової дивізії вермахту з понад 300 танками в складі.

У боях початку вересня 1939 року 21-й полк уланів Надвіслянських втратив 85% особового складу і після бою під Цирусовою Волею практично припинив своє існування. Рештки полку 19 вересня прибули до Варшави, де брали участь у боях з німцями аж доки столиця не здалася. За вересневу військову кампанію 21-й полк уланів Надвіслянських нагороджено найвищою відзнакою Польщі — орденом «Virtuti militari».

Світлана КАЛЬКО,
retrorivne.com.ua

Штаб полку уланів. Фото 20-х років минулого сторіччя

Музей бойової слави. Фото сучасне

Спільне з цивільними святкування в полку на території казарм